

Hűje volt ^[1]

„Jelentem, hogy [...] a Lenin szobor évszámokat jelölő fehér színű márványtáblájára az van felírva, hogy HÜJE VOLT. A bejelentést követően a helyszínen megjelentünk. Megállapítottuk, hogy a bejelentésben foglaltak a valóságnak megfelelnek. A Lenin szobor márványtáblájának ugyan azon részére, ugyan azon petúnia virág szirmával írták fel a fenti szöveget, mint azt korábban, 1981. augusztus 26-ára virradóra tették. A szobor környékét átvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a virágszirmot a szobor közelében lévő virágtartóban lévő virágok közül tépték le, ennek a helye frissen látható volt.”

Bevezetés

Mátészalka Trianont követően vált Csonka-Szatmár, majd Szatmár, Ugocsa és Bereg kee. vármegyék székhelyévé. Ezt a státuszt Észak-Erdély visszatérével elvesztette, ám 1945-től Szatmár-Bereg vármegye megszűntéig ismét megszerezte. 1950-től már csak járási székhely, ám a szatmári részek egyértelmű központjaként kiemelkedő jelentőséget élvezett, Szabolcs-Szatmár megye második legfontosabb települése volt, és rangjának megfelelően 1969-ben városi címet is kapott. Számos új ipari és szolgáltató üzem települt a városba, 1976-ban pedig megnyílt a Szatmár Múzeum is. Nyilván kiemelkedő központi funkciójával függött össze, hogy Lenin-szobrot is kapott a város, amely, mint általában a vidéki városokban, a pártállami rendszer helyi szimbolikus és valóságos hatalmi központjába került: a Lenin téren volt az állampárt helyi székháza és a munkásárság parancsnoksága is.

1981. őszén érdekes feliratokra figyelhetek fel a mátészalkai Lenin téren a korán reggel arra járók. Augusztus 26-án délelőtt észlelték először, hogy valaki a Lenin szobor márványtáblájára illa virágszirmokkal felírta: HÜJE VOLT. Az eset szeptember 10-én megismétlődött, az elkövetés módja hajsziálpontosan megegyezett a két héttel korábbival. Újabb hat nap elteltével a téren lévő pártbizottsági székházra írta valaki, most a díszcsereje zöld levelét használva, hogy LENIN HÜJE. Szeptember 25-én kora reggel ismét a szobor talpazatán fedeztek fel firkálást, az ismeretlen ezúttal fekete írónnal azt írta fel, hogy: A PARK MADÁRIJESZTŐJE. Még egy hónap sem telt el, amikor október 21-én délután újra a párház falán jelent meg egy felirat: ÉLJEN LENIN. Az eseményeknek ezt követően nem lett folytatása, az ismeretlen személy vagy személyek firkálási kedve a jelek szerint elmúlt.

Amikor az első bejelentés érkezett, a rendőrség nem gondolt semmilyen politikai indítékra, inkább a téren rendszeresen összegyűlő fiatalok gyerekes csínytevésének, tréfájának tudta be a dolgot. Mindenesetre tájékoztatták a megyei rendőr-főkapitányság állambiztonsági osztályát, és intézkedtek a szobor és a park fokozottabb ellenőrzéséről. Ennek ellenére az eset megismétlődött, ezért figyelőszolgálatot szerveztek, kihasználva azt, hogy a közeli párházból jó rálátás nyílt a szoborra. A következő alkalommal nem is a szobron, hanem magának a párháznak a falán jelent meg a felirat. A rendőrség immáron rejtett figyelőszolgálatot szervezett az ismeretlen elkövető lefűlélésére, ám elkapni negyedszerre sem sikerült, amikor ismét a Lenin-szobor volt a célpont. A sorozatos firkálások egyre kényelmetlenebbé váltak a rendőrség számára, de nem állt feladata magaslatán a munkásárság sem. A téren található párházban ugyanis éjjel munkásörök teljesítettek szolgálatot, az első felírások után pedig a téren is rendszeres ellenőrző utakat tettek. Az ismeretlen tehát a munkásárság és a rendőrség szeme előtt cselekedett, anélkül, hogy egyszer is meglátták volna.

A negyedik felírás után az ügyet a Szabolcs-Szatmár Megyei Rendőr-főkapitányság III/III. osztálya vette át. Ebben nemcsak a helyi hatóságok tehetetlensége játszott szerepet, mivel azok a lehető legrészabályosabban jártak el, vagyis a nyomok rögzítése és a szemtanúk kikérdezése után a feliratokat eltávolították, intézkedtek a helyszín fokozottabb ellenőrzéséről, amibe bevonták a munkásárságot, és az adatgyűjtés során felvették a kapcsolatot társadalmi szervezetekkel, intézményekkel is. A rendszeres ismétlődésből egyre valószínűbbé vált azonban az esetek politikai indíttatása, mivel közeledett az 1956-os forradalom valamint az 1917-es októberi orosz forradalom évfordulója, amiből a szerv arra következtetett, hogy az elkövető tettét tudatos politikai, "ellenforradalmi" szándék motiválta. A tapasztalatok szerint ugyanis a hasonló jellegű cselekményeket elsősorban fontosabb bel- vagy külpolitikai események, illetve nemzeti vagy nemzetközi ünnepek alkalmával követték el. Az esetek társadalmi veszélyessége folytán október 6-án bizalmas nyomozást rendeltek el, és "Grafikus" néven R-, azaz rendkívüli esemény, dossziét nyitottak az ügyre.

Az elkövető valószínűleg nem tudta, hogy cselekedetének, a firkálásnak mi a pontos és szabatos definíciója. Egy állambiztonsági tanulmány szerint a firkálás olyan helyszínes bűncselekmény, amikor az elkövető közterületen - házak, intézmények falaira, járdára, hirdetőoszlopokra, közlekedési eszközökre stb. - nyilvános vagy egyéb helyeken olyan jelzést, jelmondatot vagy monogramot helyez el, jelmondatot úgy változtat meg, hogy az alkalmas a társadalmi rend alapintézményei, politikája stb. elleni gyűlölet felkeltésére. Írásos úton megvalósított igazgatásról van szó, s mint ilyennek a célja az országban elégedetlenséget, zavart kelteni, a dolgozókat a kommunista eszmékkel, a Szovjetunióval és a baráti szocialista országokkal szembeállítani, stb. A megyei állambiztonsági szerv úgy ítélte meg, hogy a LENIN HÜJE, a HÜJE VOLT és A TÉR MADÁRIJESZTŐJE feliratok kimerítik az igazgatás fogalmát, mivel nyilvánvalóan a belső ellenség aknamunkájáról van szó, és a dolgozókat kívánta a baráti Szovjetunióval szembeállítani.

Október 10-ére elkészült a tettes felderítését szolgáló operatív terv, ami bepillantást enged az állambiztonsági szervek munkamódszereibe, amellyel megkísérelték szűkíteni a potenciális elkövetők körét. A hálózati személyeket valamint a társadalmi és hivatalos kapcsolatokat eligazították a gyanúsítható személyek felderítésére és kutatására, illetve operatív ellenőrzésükre. A Mátészalkai Városi és Járási Rendőrkapitányság útján a tettenérés érdekében rendszeres és rejtett figyelőszolgálatot vezettek be, a téren és környékén fokozott ellenőrzéseket hajtottak végre abból a célból, hogy az ismétlődően ellenőrzött személyeket kiszűrjék és ellenőrizzék. Az azonosítás céljából megvizsgálták a Belügyminisztérium III/III-3. osztály nyilvántartásában szereplő kézírásmintákat, illetve felkutatották a korábban hasonló magatartásért eljárás alá vont, vagy akár csak gyanúba keveredett (!) személyeket. Ezen kívül egyrészt a városban élő, politikailag kompromittálódott, ellenséges elemek, másrészt a téren és környékén gyülekező, "meggondolatlan cselekedetekre hajlamos" fiatalok körében végeztek szűrő-kutató munkát, vagyis elsősorban ezek között keresték az elkövetőt.

Az intézkedési terv legfigyelemreméltóbb pontja a tettenérés érdekében teendő intézkedéseket tartalmazta. Feltételezték, hogy október 23. és november 7. előtti napokban az elkövető ismét jelentkezni, ezért az operatív figyelésbe és az URH járőrszolgálatba beosztottakat fokozott éberségre intették. Emellett intézkedéseket tettek az ismeretlen elkövető provokálására is: a "tettes cselekvési készségének kiváltása érdekében", magyarul, hogy kiugrasszák a rókát a bokorból, a párház falára fehér krétával az ÉLJEN LENIN feliratot írták. Erre október 21-én délután került sor, amiről tájékoztatták a helyi rendőrkapitányságot és a munkásárság helyi parancsnokságát.

Az adatgyűjtés során a téren gyülekező fiatalokról nem sikerült közelebbit megtudni, az egyik kollégiumi igazgató azonban készségesen tájékoztatta a szervet azokról a tanulókról, akiknek a magatartásával kapcsolatban kifogás merült fel, és arra is ígéretet tett, hogy a tanulók között felkutat olyan személyeket, akik az eddigi magatartásuk alapján hasonló hasonló cselekmény elkövetésére hajlamosak. Ezen a vonalon azonban a szűrő-kutató munka nem vezetett eredményre, nem találtak olyan fiatalot, akit a felírások elkövetésével kapcsolatba lehetett volna hozni.

Egy a téren lakó vállalatigazgató felhívta a szerv figyelmét arra, hogy a Lenin téren lakik egy magángazdálkodó, aki "szertelen gondolkodású", és feltételezhető róla ilyen cselekmény elkövetése. Az ellenőrzés során azonban kiderült, hogy az illető már évekkel korábban elhunyt. Gyanússá vált egy kártyaparti céljából rendszeresen összegyűlő társaság is, mert kártyázás közben politizálnak, sőt, "társadalommal nem szimpatizáló beszélgetést folytatnak". Felmerült még több más személy, köztük egy volt munkásór is, azonban sem az ők, sem a szerv látókörébe került összesen 27 személy ellenőrzése nem vezetett eredményre, az elkövető kilétét nem sikerült kideríteni.

Össességében a terv nem hozott eredményt. Az ügynökök, hivatalos és társadalmi kapcsolatok nem tudtak olyan információval szolgálni, ami használható lett volna a tettes felderítésére. Az október 23. és november 7. előtti napokon megszervezett fokozott ellenőrzés, a gyanús személyek igazoltatása, a rejtett figyelő szolgálat és az operatív csapda felállítása sem hozott sikert. De hiába írta fel a szerv, hogy ÉLJEN LENIN, a válasz elmaradt, az ismeretlen nem próbálkozott újra. Az írásokhoz hasonló minta nem szerepelt a BM központi nyilvántartásában sem, a korábban hasonló magatartás miatt gyanúba keveredett személyek az írásszakértői vélemények alapján elkövetőként nem jöhettek számításba. Mivel további eredményt sem a bizalmas, sem a nyílt nyomozástól nem vártak, az ügyet és a dossziét 1982. július 1-én lezárták, utóbbit O-18211 archív számon irattározták.

A dokumentumokat az eredetivel egyezően adom közre. A rendőrség hivatalos állományába tartozó személyek kivételével a neveket monogrammal helyettesítem. A közölt dokumentumok a szigorúan titkos minősítésüket elvesztették.

Források

Jelentés 1.

Városi és Járási Rendőrkapitányság
Mátészalka

J E L E N T É S
Mátészalka, 1981, augusztus 26.

Jelentem, hogy a mai nap folyamán 11 órakeres távbeszélőn tett bejelentést a kapitányságra B. Á. a mátészalkai Pártbizottságról, hogy a Mátészalka Lenin parkban lévő Lenin szobor márványtáblájára ismeretlen személy azt írta fel, hogy "hülye volt".

A bejelentést követően a helyszínen megjelentem, ahol az alábbiakat állapítottam meg:

A bejelentést megelőzően két ismeretlen fiatalember szólta a Pártbizottság épületében szolgálatot teljesítő F. J. munkásörnek, hogy mit észleltek a Lenin szobornál, ezután tett jelentést F. elvtárs B. elvtársnak.

F. J. munkásört részletesen kikérdeztem a bejelentést tevő személyekkel kapcsolatban, azonban még személyleírást sem tudott adni róluk. Így a bejelentést tevő személyek felkutatására tett intézkedésem eredményre nem vezetett, a felfedező személyek kilétét megállapítani nem tudtam.

A helyszínen megállapítottam, hogy a szobor márványtáblájára nagy nyomtatott betűkkel volt felírva a HÜLYE VOLT felirat. Azt is megállapítottam, hogy az íráshoz eszközként a szobor talapzata melletti virágtartóban lévő betónia virág lila színű festékanyagot tartalmazó szirmát használták fel, mert ilyen már kissé megszáradt szirm darabok voltak a márványtáblára felszáradva, ugyanilyen szirmdarabok voltak láthatók a szobor talapzatára lehullva is.

Írásbeli jellegzetességként megállapítható volt a betűk primitív vonalvezetése, a helyesírási hiba, mivel az ipszilonos LY helyett pontos J betű volt írva a szövegben.

Az írás szélessége 10 cm colt, hosszúsága 25 cm. A betűk nagysága 8-10 cm-ig terjedt. Az írás a szobor szembenéző oldalán volt az évszámot tartalmazó fehér színű márványtáblán, az jól látható volt, mivel a parkon átvezető úttal szemben áll a szobor. A betűk nagysága miatt is jól látható volt. Azt mindenki láthatta, aki a parkon áthaladt.

A feliratot fényképfelvételre - fekete-fehér - rögzítettem több irányból és távolságról. Majd ezt követően a feliratot eltávolítottuk a márványtábláról.

Az elkövető felderítése érdekében meghallgattam azokat a munkásöröket, akik 1981. augusztus 25-ről 26-ra virradóra szolgálatot teljesítettek a mátészalkai Pártbizottság épületében.

L. F. (...)

D. E. (...)

Éjszaka több esetben is kinéztek az épület elé, és a parkot is figyelték - mivel korábban már volt probléma a szobor körül - de semmi gyanúsat nem tapasztaltak. Néhány fiatalot láttak a parkban kb. 21-22 óráig, utána senkit nem láttak ott mozogni. Az elkövető kilétére vonatkozóan semmi érdemleges adatot nem tudtak közölni. Tehát arra vonatkozóan nem tudtam adatokat beszerezni, hogy az esti, ill. éjszakai órákban kik tartózkodtak a parkban.

Intézkedésem alkalmával a parkot ellenőriztem, ott olyan személyek nem tartózkodtak, akik számításba vehetők lettek volna a cselekmény elkövetésével.

Megkísértem további adatokat gyűjteni a közeli gimnáziumban és iskolában, de mivel ott még tanítás nincs, csak néhány személy tartózkodott, akik semmi érdemlegeset nem tudtak közölni.

Az éjszakai órákban a város területén szolgálatot teljesítő rendőrrőrt sem észlelt semmi gyanúsat az eseménnyel kapcsolatban.

A jövőben indokoltnak látszik további adatgyűjtést végezni a közeli gimnáziumban és általános iskolában is, hogy kik azok a fiatalok személyek, akik gyakran járnak a parkba, főként az esti órákban, akik számításba vehetők a cselekmény elkövetésével.

Célszerű eligazítani az önkéntes rendőri állományt is, bevonni őket az adatgyűjtő munkába. Hasonló módon az Ifjú Gárdát is.

Indokoltnak látszik a kérdéses parkban nyomozó portyákat és rejtett figyelő szolgálatokat szervezni - mivel már korábban is fordultak elő hasonló esetek ugyanezen a helyen.

Célszerűnek látszik adatgyűjtést folytatni arra vonatkozóan is, hogy kik azok a cigány, ill. csavargó személyek, akik gyakran megjelennek a parkban, akik már ösztöndíjkeresésbe kerültek a törvénnyel, hajlamosak hasonló jellegű cselekmény elkövetésére.

Az adatgyűjtés során bűncselekményre utaló körülmény nem merült fel. Igen nagy valószínűséggel a kérdéses szöveget fiatalok személyek írhatták fel a szoborra, esetleg ebből egymás között viccet csinálhattak. Semmi adat nem utal arra, hogy ellenséges politikai megnyilvánulással állnánk szemben. A felírás spontán módon történhetett, mivel az elkövető nem festéket vagy egyéb íróeszközt használt, hanem a helyszínen lévő virág szirmát használta fel erre. Ebből is arra lehet következtetni, hogy nem előre kitervelt lehetett a cselekmény. Erre lehet következtetni az elkövetés primitív módjából is. (Írás kiforratlansága, helyesírási hiba.)

A további hasonló cselekmények megelőzése érdekében a mátészalkai Munkásör Parancsnok a szolgálatot teljesítő munkásörök figyelmét felhívta arra, hogy szolgálatukat éberebben lássák el, a szobrot is ellenőrizték éjszakánként több alkalommal is.

Az elkövető felderítése érdekében további adatgyűjtő munka szükséges.

Jelentésemet javaslom felterjeszteni a Szabolcs-Szatmár megyei Rendőrfőkapitányság Állambiztonsági Osztály Vezetőjének.

Kmft.

Urr István r. fhdgy.

LÁTTAM:

KOZMA BERTALAN r. fhdgy:
kapitányság vezetője

(ÁBTL 3.1.5. O-18211 9-11. old.)

Jelentés 2.

VÁROSI ÉS JÁRÁSI RENDŐRKAPITÁNYSÁG
MÁTÉSZALKA

J E L E N T É S
Mátészalka, 1981, szeptember 10.

Jelentem, hogy a mai nap folyamán 08 óra 15 perckor távbeszélőn tett bejelentést a kapitányság ügyeletére N. L. (), hogy a mátészalkai Lenin parkon áthaladva észlelte, hogy a Lenin szobor évszámokat jelölő fehér színű márványablájára az van felírva, hogy HÜJE VOLT.

A bejelentést követően a helyszínen megjelentünk. Megállapítottuk, hogy a bejelentésben foglaltak a valóságnak megfelelnek.

A Lenin szobor márványablájának ugyan azon részére, ugyan azon petúnia virág szirmával írták fel a fenti szöveget, mint azt korábban, 1981. augusztus 26-ára virradóra tették.

A szobor környezetét átvizsgáltuk és megállapítottuk, hogy a virágszirmot a szobor közelében lévő virágtartóban lévő virágok közül tépték le, ennek a helye frissen látható volt.

A virág szirma lila színű festékanyagot tartalmaz, mely valósággal bele ette magát a száradás után a márványba.

A felirat szövege igen nagy hasonlóságot mutatott a korábbi felirat szövegéhez. A betűk vonalvezetése azonosnak látszott, a szöveget végig nagy betűkkel írták, ugyan azon helyesírási hiba található a szövegben, mint a korábbi esetben - 1981. augusztus 26-án.

Mindezek alapján igen nagy a valószínűsége annak, hogy a jelzett szöveget mindkét esetben azonos személy írhatta a szobor márványablájára.

A feliratot több irányú méretarányos fényképfelvételen rögzítettük, majd azt eltávolítottuk (sósavval lemostuk).

Az ismeretlen elkövető kiténének megállapítása céljából adatgyűjtő munkát végeztünk. Megállapítottuk, hogy az elkövetés éjszakáján a közelben lévő Munkásőrség ügyeletén szolgálatot teljesítettek B. K. és Sz. J. munkásőrök.

Nevezettek az éjszaka folyamán semmi rendkívülit nem észleltek. Az elkövető kiténére vonatkozóan nem tudnak nyilatkozni.

Az adatgyűjtés során szóban meghallgattam N. L. gimnáziumi igazgatót, mint felfedező tanút. Nevezett elmondta, hogy a bejelentés előtt a parkon haladt át, () a szobor közelébe érve észlelte a feliratot. Ezek után ment be a közeli pártbizottságra és onnan telefonált be a rendőrségre.

Az elkövető kiténére vonatkozóan semmi érdemleges adatot nem tudott közölni. A beszélgetés során N. L. felajánlotta segítségét az elkövető felkutatásában, érdemleges adat tudomásra jutás esetén értesíti a rendőrséget.

N. L. gimnáziumi igazgató úgy nyilatkozott, hogy nem tartja valószínűnek azt, hogy gimnáziumi tanuló lenne az elkövető, de ha ilyen adat mégis felmerülne, az elkövető kiszűrésében segítséget nyújt.

A helyszíni intézkedés alkalmával a mátészalkai Lenin szobor közelében igazoltattuk az ott tartózkodó Sz. J. (...) és B. M. (...) lakosokat.

Nevezettek elmondták, hogy 07 óra 45 perckor jöttek a parkba, ott leültek a szobor közelében lévő padra étkezés céljából. (...)

Úgy nyilatkoztak, hogy amikor a parkba mentek, akkor már a felirat ott volt a Lenin szobor márványabláján.

A szobor körül senkit nem láttak, gyanús mozgást nem észleltek. Tagadták azt, hogy ők írták volna fel a jelzett szöveget a szoborra. Az igazoltatás alkalmával a kezükön festékanyag maradvány nem volt látható.

Részükről olyan adat nem merült fel, hogy a cselekmény elkövetésével számításba vehetők lennének.

A beszerzett adatok alapján arra lehet következtetni, hogy a jelen és a korábbi cselekmény elkövetője azonos személy lehet.

Az elkövetés időpontját illetően az állapítható meg, hogy az utóbbi firkálást 1981. szeptember 9-ről 10-re virradó éjszaka követték el.

A korábbi cselekmény időpontja is az éjszakai órákban történt.

Az elkövető felderítése céljából javasolom figyelő szolgálat megszervezését. A közeli Pártbizottság épületéből jó kilátás nyílik a LENIN szoborra, onnan szemmel tartható.

Az ügyben további adatgyűjtő munka szükséges. Jelentésem 2-[od] példányát javasolom megküldeni a Szab-Szat. Megyei RFK. Állambiztonsági Osztályának.

Kmft.

Urr István r. fhdgy.

LÁTTAM:

Dr. SÖREGH ISTVÁN r. szds.
Bűnügyi Osztály vezetője

(ÁBTL 3.1.5. O-18211 12-13. old.)

Jelentés 3.

VÁROSI ÉS JÁRÁSI RENDŐRKAPITÁNYSÁG
MÁTÉSZALKA

J E L E N T É S
Mátészalka, 1981, szeptember 16.

Jelentem, hogy a mai nap folyamán 09 óra 45 perckor a mátészalkai Pártbizottságról távbeszélőn tett bejelentést a kapitányságra T. Gy., hogy a Pártbizottság épületének falára ismeretlen személy azt a szöveget írta fel, hogy

LENIN HÜJE.

A bejelentést kveten Nagy Sándor r. hdgy. elvtárssal a helyszínen megjelentünk. A helyszíni intézkedés során megállapítottuk, hogy a fenti szöveg az épület fbejárati oldalán, a Munkásr Parancsnok irodájának ablaka alatt, a földl számított 50 cm magasságban lévő világos szürke színű műk lábazatra van felírva végig nyomtatott nagybetűkkel.

Megállapításaink szerint az ismeretlen elkövető a jelzett szöveget a helyszíni közelében lévő díszcserje zld levelével írta fel a műk lábazatra.

A betűk primitív vonalvezetéséből és az ismétlődő helyesírási hibából arra lehet következtetni, hogy a korábbi - 1981. augusztus 26-i, a szeptember 10-i - és a jelen cselekmény elkövetője azonos személy lehet.

A továbbiakban megállapítottuk, hogy 1981. szeptember 15-ri 16-ra virradóra a közeli Munkásőrség ill. Pártbizottság épületében teljesítettek szolgálatot Cs. P. és H. A. munkásr.

A beszerzett adatok szerint nevezettek óránként ellenrizték, krbejárták a Parkban lévő LENIN szobort. Semmi gyanúsat nem vettek észre az éjszaka folyamán. A szolgálatuk átadásakor is úgy számoltak be, hogy esemény nem történt.

A helyszíni intézkedésünk időpontjában a közelben gyanúsán viselkedő, a cselekmény elkövetésével számításba vehető személy vagy személyek nem tartózkodtak. A parkot és annak környezetét ellenriztük.

A környéken gyanúsán viselkedő személyeket nem találtunk.

Az ismeretlen elkövető felderítése céljából javasolom rejtett figyelő szolgálat megszervezését.

Az ügyben a további adatgyűjtés folyamatban.

Kmft.

(ÁBTL 3.1.5. O-18211 16-17. old.)

Jelentés 4.

Városi és Járási Rendőrkapitányság
Mátészalka

J E L E N T É S

Jelentem, hogy 1981. szeptember hó 25-én 06 óra 35 perckor távbeszélőn tett bejelentést a kapitányság ügyeletére F. J. () munkásör, hogy a mátészalkai Lenin parkban lévő Lenin szoborra ismeretlen személy fekete színű írónnal azt írta fel, hogy A PARK MADÁRIJESZTŐJE.

A bejelentést követően a helyszínen megjelentünk és az alábbiakat állapítottuk meg:

A Lenin szobor évszámot jelölő fehér színű márványtáblájára sötétszürke színű grafit írónnal volt felírva a fenti szöveg végig nyomtatott nagybetűvel.

A betűk vonalánál szélessége 1 mm, a betűk nagysága 2,5 cm volt.

A fenti szöveg ugyan arra a helyre lett felírva, ahova a korábbi feliratok.

Az eltérő szöveg miatt a jelen és a korábbi betűk vonalvezetésének összehasonlítása szabad szemmel, ránézésre nehézségekbe ütközik, ez írásszakértői feladat.

A feliratot többirányú, méretarányos fényképfelvételen rögzítettük, majd azt másoló papíron átmásoltuk, utána eltávolítottuk a tábláról.

A szobor környékét megszemléljük és a parki sétányon a keményre taposott talajon lábnyomcsapás volt látható, mely nagy valószínűséggel az ismeretlen elkövetőtől származhatott. A lábnyomcsapás haladási iránya a szobortól kifelé a Kazinczy utca irányába, mely a parki sétány széléig volt követhető, a gyalogjárdán a nyomcsapást már tovább nem lehetett követni.

A lábbeli nyomok egymástól való távolsága - saroktól sarokig mérve 60-tól 70 cm-ig terjedt.

A lábbeli nyomokat fényképfelvételen, majd 3 db-ot gipszkiöntéssel a helyszínen rögzítettünk.

A lábbeli nyom leírása: Teljes talphossz: 27 cm.
Talpszélesség: 9 cm.
Sarokszélesség: 6,8 cm.

A nyomokat okozó lábbeli talpmintázata: a tornapökhöz hasonló a felszínből kiemelkedő kockázott mintázatú, nagy valószínűséggel gumitalpú lábbelítől származhat.

A rögzített lábbeli nyomok előzetes nyomszakértői vizsgálata folyamatban téve.

P. J. és O. J. munkásörök - akik a cselekmény éjszakáján a közelben lévő Pártbizottság épületében láttak el szolgálatot - ki lettek kérdezve, de érdemleges adatot nem tudtak szolgáltatni, semmit nem vettek észre.

Meghallgatásukról külön jelentés készítve.

Az adatgyűjtő munka során minden, a cselekmény elkövetésével számításba vehető személy ellenőrzés alá lett vonva és el lett számoltatva

K. F. (...)

Az ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy a nevezett által viselt lábbeli nem hasonlít - a mintázatot figyelembe véve - a helyszínen látott lábnyomcsapást okozó lábbeli talpmintázatára.

Nevezett elszámoltatása alkalmával a cselekmény elkövetését tagadta, részéről konkrét gyanú nem merült fel, ami alapján gyanúsítható lenne a szoborfirkálással.

A helyszíni intézkedés során a Lenin parkban olyan személyek nem tartózkodtak, akik elkövetőként számításba vehetők lettek volna.

Az ügyben a további adatgyűjtés folyamatban.

Urr István r. fhdgy.

(ÁBTL 3.1.5. O-18211 20-21. old.)

"GRAFIKUS" fn. bizalmas nyomozáshoz

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. OSZTÁLYA

SZIGORÚAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

Jóváhagyom:

Horányi László r. ezredes
főkapitány áb. helyettese

TÁRGY: "GRAFIKUS" fn. bizalmas nyomozáshoz

OPERATÍV TERV

Nyíregyháza, 1981. október 10.

"GRAFIKUS" fedőnéven, a jóváhagyott határozat alapján, 1981. október 6-án bizalmas nyomozást rendeltünk el ismeretlen elkövető(k) által firkálás útján megvalósított izgatás büntett gyanújára utaló cselekmény tettesének felderítése céljából.

A mátészalkai Városi Járási Pártbizottságon szolgálatot teljesítő F. J. () 1981. szeptember 25-én telefonon bejelentést tett a mátészalkai Városi Járási Rendőrkapitányság ügyeletére. Bejelentésében közölte, hogy ismeretlen tettes(ek) a Lenin parkban lévő Lenin szobor táblájára grafit ceruzával "a park madárijesztője" szöveget írta.

Az információ kapcsolódik az 1981. augusztus 26-án és szeptember 10-én petonia virágszírommal ugyancsak a szobor táblájára írt "HÜJE VOLT", továbbá a szeptember 16-án a parkban lévő Városi Járási Pártbizottság falának műközlábatára, zöld színű levéllel írt "LENIN HÜJE" feliratokkal kapcsolatos bejelentésekhez. A mátészalkai Városi Járási Rendőrkapitányság bünyügyi alosztálya az eseményt fotózással rögzítette. Technikai okok miatt a szeptember 10-én és szeptember 25-én írt ellenséges szövegek felvételei nem sikerültek. Az utóbbi esemény helyszínelése során feltételezhetően gumitalpú lábbelítől származó nyomot találtak, melyeket rögzítettek. A mátészalkai Városi Járási Rendőrkapitányság az ismeretlen elkövető felderítése céljából adatgyűjtést végez. Az elkövetéssel gyanúsítható személyre vagy személyekre utaló adataink nincsenek.

A cselekmény körülményeinek értékelése alapján feltételezhető, hogy az ismeretlen elkövető(k) magatartását, tevékenységét tudatos ellenforradalmi szándék motiválta. Erre utal az eset rövid időn belüli többszöri megismétlődése, ugyanazon elkövetési hely, és ugyanazon társadalmi érdeket sértő tevékenység. A cselekménysorozat politikai hatását súlyosbítja a közelgő 1956-os ellenforradalom leverésének és a szocialista forradalom győzelmének közelgő évfordulója. A cselekmény nagyfokú társadalmi veszélyességét figyelembe véve a feldolgozó munka elsődrendű célja és feladata a tettes(ek) kilétének megállapítása, a cselekmény ismételt előfordulásának megakadályozása, a motiváló tényező megismerése.

A kitűzött cél elérése érdekében a bizalmas nyomozás során az alábbi operatív erők és eszközök, valamint módszerek bevonását, alkalmazását, illetve felhasználását tervezem:

Operatív erők és eszközök:

- hálózat
- társadalmi és hivatalos kapcsolat
- hivatásos állomány,
- operatív nyilvántartások, adattárak,
- operatív technika,
- operatív figyelés.

Operatív módszerek:

- írásszakértő bevonása,
- operatív meghallgatás,
- kézírás minta beszerzése,
- operatív tiszt személyes adatgyűjtése.

A feldolgozó munka során az eredményesség, a naprakész informálódás és a gyors intézkedés érdekében folyamatosan együttműködünk a mátészalkai Városi Járási Rendőrkapitányság vezetőjével és a mátészalkai Városi Járási Munkásőrség parancsnokságával.

(...)

Kérem az intézkedési tervben meghatározott feladatok végrehajtását jóváhagyni.

Somosi Sándor r. százados

Egyetértek:

Dr. Koncz András r. őrnagy
osztályvezető

(ÁBTL 3.1.5. O-18211 27-30. old.)

"GRAFIKUS" fn. bizalmas nyomozás befejezése

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. OSZTÁLYA

SZIGORÚAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

Jóváhagyom:

Dr. Koncz András r. alezredes
főkapitány áb. helyettese

TÁRGY: "GRAFIKUS" fn. bizalmas nyomozás befejezése

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS
Nyíregyháza, 1982. május 11.

"GRAFIKUS" fedőnéven 1981. október 6-án bizalmas nyomozást rendeltünk el ismeretlen elkövető(k) által firkálás útján magvalósított igaztás büntett gyanújára utaló cselekmény felderítése céljából.

A mátészalkai Városi Járási Pártbizottságon szolgálatot teljesítő F. J. (...) 1981. szeptember 25-én telefonon bejelentést tett a mátészalkai Városi Járási Rendőrkapitányság ügyeletére. Bejelentésében közölte, hogy ismeretlen tettes(ek) a Lenin parkban lévő Lenin szobor táblájára grafit ceruzával "a park madárjészője" szöveget írta.

Az információ kapcsolódik az 1981. augusztus 26-án és szeptember 10-én petonia virágszirommal ugyancsak a szobor táblájára írt "HÜJE VOLT", továbbá a szeptember 16-án a parkban lévő Városi Járási Pártbizottság falának műközlábazatára, zöld színű levéllel írt "LENIN HÜJE" feliratokkal kapcsolatos bejelentésekhez. A mátészalkai Városi Járási Rendőrkapitányság bünyügyi alosztálya az eseményt fotózással rögzítette. Technikai okok miatt a szeptember 10-én és szeptember 25-én írt ellenséges szövegek felvételei nem sikerültek. Az utóbbi esemény helyszínelése során feltételezhetően gumitalpú lábbelítől származó nyomot találtak, melyeket rögzítettek. A mátészalkai Városi Járási Rendőrkapitányság az ismeretlen elkövető felderítése céljából adatgyűjtést végez. Az elkövetéssel gyanúsítható személyre vagy személyekre utaló adataink nincsenek.

A feldolgozó munkát a jóváhagyott operatív terv alapján végeztük. Az operatív lehetőség alapján a tervben rögzített feladatokat végrehajtottuk. A felderítő operatív munka során az alábbi operatív erők és eszközök bevonását, illetve operatív módszer alkalmazását hajtottuk végre:

- "Babolcsai István", "Magyar Péter", "Kovács Sándor", "Kiss József" fn. hálózatokat eligazítottuk a gyanúsítható személyek felderítésére, kutatására, és az egyéb úton felderített személyek további operatív ellenőrzésére.
- Hasonló célből felvettük a kapcsolatot a térségben dolgozó valamennyi társadalmi és operatív munkába bevonható kapcsolatokkal.
- I. P. Lenin téri lakos lehetőségeit felhasználtuk olyan személyek felderítésére, akik a téren gyakran megfordulnak és elkövetőként számításba vehetők.
- A terv egyes részfeladataért felelős operatív tisztek személyes adatgyűjtés céljából felvették a kapcsolatot a város területén lévő oktatási intézmények hivatalos és társadalmi kapcsolataival, a gyanúsítható személyek felderítése céljából.
- A Mátészalkai Városi-Járási Rendőrkapitányság közbiztonsági állományának bevonásával október 23-át és november 7-ét megelőző napokon megszerveztük:
 - a. Korlátozott látási viszonyok idejére a tér környékén a fokozott ellenőrző szolgálatot, gyanús személyek igazoltatását, személyi adatainak rögzítését,
 - b. Esetleges tettenérés sikere érdekében a rejtett figyelő szolgálatot,
 - c. Rendelkezésünkre álló operatív erők bevonását a felderítő munkába.
- Operatív csapatát helyeztünk el a szobor védelme és a tettenérés céljából. Az eredményesség érdekében a technika folyamatos figyelését a korlátozott látási viszonyok időszakára megszerveztük.
- Az ismeretlen tettes cselekvési készségének kiváltására - a pártbizottság épületének műközlábazatára - "ÉLJEN LENIN" feliratot írtuk fel október 22-én.
- A fotokópián rögzített ellenséges tartalmú anyagokat írásszakértővel megvizsgáltattuk. A kért szempontok alapján az inkriminált szöveg két különböző személytől származhat.
- A feldolgozó munka során - életvitelük, magatartásuk, politikai szemléletük alapján - felszínre került személyektől kézírásmintát szereztünk be. A birtokunkba került fotokópiákkal együtt azonosítás céljából a próbakézírásokat folyamatosan írásszakértői vizsgálatra a BM III/III-3/b. alosztályának megküldtük.

Munkánk során az eredményesség, naprakész informálódás és az esetleges gyors intézkedés érdekében folyamatosan együttműködtünk a mátészalkai Városi Járási Rendőrkapitányság vezetőjével és a mátészalkai Járási Munkásőrség parancsnokságával. Célunk volt a tettes kilétének megállapítása, a cselekmény ismételt előfordulásának megakadályozása. Célunknak kiemelt jelentőséget adott az 1956-os ellenforradalom leverésének és November 7. közelgő évfordulója.

A bevont operatív erők segítségével és a nyílt rendőri intézkedés során a térség üzemeiben dolgozó, oktatási intézményeiben tanuló, és a Lenin téren visszatérően tartózkodó személyek köréből 27 személy került látókörünkbe. A személyek a rendelkezésre álló adatok alapján részben munkakerülő, csavargó életmódot folytattak, a törvénnyel többször kerültek összeütközésbe, laza politikai erkölcsűek, valamint az oktatási intézmény kollégiumából esetenként engedély nélkül távoztak el. Összességében politikai szemléletük alapján feltételezhető volt részükről hasonló cselekmény elkövetése.

A bizonyítás, az ügy realizálása érdekében a felszínre került 27 személytől írásmintát vettünk. Az írásmintákat írásszakértői vizsgálatra megküldtük. Az írásszakértői vélemény alapján a személyek próba-kézírása nem egyezett meg a fotokópiákon rögzített kézírással. A felkutatott személyek elkövetőként nem jöhettek számításba.

A feldolgozó munkát párhuzamosan azon személyek körében is végeztük, akik korábban hasonló magatartás miatt gyanúba kerültek. Az operatív erők bevonásával 4 személyt derítettünk fel. Írásmintáikat beszereztük. Az írásszakértői vélemény alapján elkövetőként nem jöhettek számításba. A bevont operatív erők a további kutatás során több személyt nem tudtak felderíteni.

A bizalmas nyomozás során végrehajtott intézkedés sorozat nem járt eredménnyel. Az elkövető(k) kilétét nem sikerült megállapítani. További gyanúsított nincs, és a feldolgozó munka folytatásától sem várható eredmény. Preventív szempontból eredményesnek ítélték az operatív munkán belül végrehajtott nyílt rendőri intézkedések. A bizalmas nyomozás idején több állami és nemzeti ünnep volt, és újabb, hasonló jellegű cselekmény elkövetése vagy kísérlete nem jutott tudomásunkra.

A fentiek alapján kérem engedélyezni a bizalmas nyomozás megszüntetését.

Somosi Sándor r. százados

Egyetértek:

Szép Imre r. alezredes
osztályvezető

(ÁBTL 3.1.5. O-18211 49-51. old.)

Címkék:

[állambiztonság](#) ^[2]

[Lenin](#) ^[3]

[belügyminisztérium](#) ^[4]

[Mátészalka](#) ^[5]

Kiadás: 4. évfolyam (2004) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/huje_volt.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/huje_volt.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/allambiztonsag>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/lenin>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/belugyminiszterium>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mateszalka>